

Verslag Marktdag

van het project Drentse Zonneroute A37

een samenwerking van de Provincie Drenthe, de gemeenten Hoogeveen, Emmen en Coevorden, de netbeheerders Enexis B.V. en N.V. RENDO, het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Rijkswaterstaat (RWS) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

23 april 2026

Colofon

Uitgegeven door	Provincie Drenthe, Gemeente Hoogeveen, Gemeente Emmen, Gemeente Coevorden, Rijksvastgoedbedrijf, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Enexis B.V. en N.V. RENDO.
Informatie	Bas de Jong Rijksvastgoedbedrijf
E-mail	rvb.oer-A37@rijksoverheid.nl
Datum	23 april 2026
Status	Definitief
Versienummer	3

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Verslag bijeenkomst 23 april 2026	5
2.1	Algemeen	5
2.2	Plenaire presentatie	6
2.3	Deelsessies	8
2.4	Plenaire terugkoppeling	25
3	Deelnemende partijen aan de marktdag	26
4	Bijlagen	27

1 Inleiding

Deze marktdag had een tweeledig doel:

1. Ontmoeting: Het zwaartepunt van deze marktdag ligt bij het in contact brengen van lokale partijen in de omgeving van de Drentse Zonneroute A37 die stroom nodig hebben met potentiële ontwikkelaars en exploitanten van de Drentse Zonneroute A37. Daarnaast is er ook de gelegenheid om kennis te maken met de Koepel A37, met wie de toekomstig ontwikkelaar afspraken gaat maken met betrekking tot het lokaal eigendom (zie ook Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37). Tevens wordt er informatie gegeven over huidige en toekomstige subsidiemogelijkheden.
2. Marktconsultatie: het consulteren van de markt op de laatste ontwikkelingen en keuzes ten aanzien van de voorgenomen aanbesteding van de Drentse Zonneroute A37.

De start van de aanbesteding is voorzien voor Q4 2026/Q1 2027. De marktdag wordt georganiseerd door de gezamenlijke initiatiefnemers van het project, namelijk: de Provincie Drenthe, de gemeenten Hoogeveen, Emmen en Coevorden, de netbeheerders Enexis B.V. en N.V. RENDO, het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Rijkswaterstaat (RWS) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). In het document aangeduid als: het projectteam.

Het project Drentse Zonneroute A37 is onderdeel van OER¹, een programma van RWS, RVB en RVO in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Doel van dit programma is om de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën (RES) te ondersteunen en meters te maken om de klimaatdoelen te halen. De OER-projecten starten op verzoek van de RES. Daarnaast geeft het Rijk, door het beschikbaar stellen van areaal, een belangrijke invulling aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord 2019

Het project Drentse Zonneroute A37 onderzoekt de mogelijkheden om een zonnepark langs de A37 te realiseren; een traject van 42 km tussen Hoogeveen en de Duitse grens. De brede middenberm, zijbermen, afslagen en knooppunten in beheer bij Rijkswaterstaat vormen het projectgebied. Op het traject kan naar verwachting ruim 100 megawatt aan zonne-energie worden opgewekt. Om de Drentse Zonneroute A37 ruimtelijk mogelijk te maken is een Provinciaal Inpassingsplan opgesteld, welke op 14 april 2022 is vastgesteld door Provinciale Staten en op 26 april 2022 is gepubliceerd. Daarnaast is er in het voorjaar van 2023 een beleidskader financiële participatie vastgesteld door de betrokken gemeenten Hoogeveen, Coevorden en Emmen.

Donderdag 19 maart 2026 is de marktconsultatie gepubliceerd op [Biedboek.nl](https://biedboek.nl) en [Tenderned.nl](https://tenderned.nl). Op donderdag 23 maart 2026 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden in het Van der Valk hotel te Emmen. De marktdag bestond uit een plenair deel gevolgd door twee rondes met drie deelsessies. Het verslag van deze bijeenkomst is opgenomen in hoofdstuk 2.

¹ Dit project was ook al onderdeel van de voorloper van dit programma, te weten het pilotprogramma Hernieuwbare energie op Rijksgrond (HER).

2 Verslag bijeenkomst 23 april 2026

2.1 Algemeen

Op donderdag 23 april 2026 vond de bijeenkomst plaats in het kader van de marktdag Drentse Zonneroute A37. Dit is tevens de derde fysieke marktdag/marktconsultatie. Eerder werd op 7 juni 2022 en 13 maart 2025 een marktconsultatie georganiseerd. Het verslag van 23 april 2026 is via [Biedboek.nl](#) en [Tenderned.nl](#) te downloaden. Daarnaast zijn de verslagen van de eerdere marktconsultaties hier ook te downloaden. De bijeenkomst werd georganiseerd in het Van der Valk Hotel te Emmen, gelegen langs de snelweg A37. In totaal waren er 31 marktpartijen vertegenwoordigd tijdens de bijeenkomst, uiteenlopend van lokale bedrijven, potentiële ontwikkelaars, fabrikanten van gekleurde zonnepanelen, consultants, aannemers, e.a.

Naast ontmoeting is tijdens de bijeenkomst met marktpartijen en overige geïnteresseerde partijen informatie gedeeld over het project. De bijeenkomst bestond uit twee onderdelen: een plenaire presentatie en drie deelsessies verdeeld over twee rondes. Voor de volgende thema's zijn deelsessies georganiseerd:

- **SDE++ 2026 en CfD;**
- **Koepel A37: Lokaal eigendom en participatie;**
- **Marktconsultatie: in gesprek met de markt.**

De sheets die tijdens het plenaire deel gebruikt zijn, zijn opgenomen in bijlage 1. De sheets die tijdens de deelsessies zijn gebruikt zijn opgenomen in bijlage 2,3 en 4.

Aanvullende bepalingen ten aanzien van de marktdag:

- De voertaal tijdens de marktdag was Nederlands. Dit verslag is alleen in het Nederlands beschikbaar.
- Het verslag wordt openbaar gepubliceerd. Met hun deelname hebben partijen toestemming verleend aan het projectteam om hun inbreng en door hen verstrekte informatie geanonimiseerd te gebruiken in dit verslag.
- Het verslag bevat de conclusies zoals deze door het projectteam zijn verwoord. Het verslag behelst de weergave van het projectteam, deze weergave wordt niet noodzakelijkerwijs gedeeld door alle deelnemende partijen.
- De marktdag maakt geen onderdeel uit van de tenderprocedure. Bij de tenderprocedure bestaat er geen onderscheid tussen partijen die al dan niet hebben deelgenomen aan de marktdag.
- Het uitgangspunt is dat alle informatie die tijdens de marktdag door het projectteam Drentse Zonneroute A37 is gedeeld, onderdeel uitmaakt van de tenderstukken. Echter, informatie gedeeld op deze marktdag kan afwijken van informatie die later in het kader van een tenderprocedure wordt verstrekt. Bijvoorbeeld vanwege nieuwe inzichten. Indien deze informatie strijdig is met de informatie die later in het kader van een tenderprocedure wordt verstrekt, is de laatstgenoemde leidend. Aan de informatie die in het kader van de marktdag is verstrekt kunnen geen rechten worden ontleend.

2.2 Plenaire presentatie

Op donderdagmiddag 23 april 2026 startte de marktdag voor het project Drentse Zonneroute A37 met een plenaire presentatie in het Van der Valk Hotel te Emmen. Voor meer details wordt verwezen naar de presentatie, die is bijgevoegd als bijlage 1.

De dagvoorzitter (Bas de Jong van het Rijksvastgoedbedrijf) heet iedereen welkom en geeft daarna het woord aan de heer Jeroen Huizing, wethouder van de gemeente Coevorden met als portefeuille onder andere de Omgevingswet, milieu & duurzaamheid. De wethouder geeft een globaal inzicht van de stand van zaken van het project; ook aandacht voor de aanleg van de geleiderail waar inmiddels al aan wordt gewerkt. Iedereen die mee heeft gewerkt aan deze marktdag wordt bedankt.

De dagvoorzitter legt vervolgens het programma van de middag uit; in de afzonderlijk deelsessies kunnen inhoudelijke vragen gesteld worden. Van de gehele dag wordt een verslag gemaakt en zal via Biedboek.nl en TenderNed te downloaden zijn. Het doel van de marktdag is het in contact brengen van lokale partijen in de omgeving van de Drentse Zonneroute A37 die stroom nodig hebben, met potentiële ontwikkelaars en exploitanten van de Drentse Zonneroute A37. In het officiële deel over de marktconsultatie gaat het er vooral om te kijken richting de aanbesteding en de contractvormen.

Vervolgens wordt het woord gegeven aan Ireen Röling, programmamanager Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER). Zij ligt het programma OER nader toe. In opdracht van EZK is dit programma gegeven. In opdracht van lokale overheden worden locaties onderzocht voor onderzoek naar duurzame energie. Er worden nu 35 projecten actueel onderzocht. A37 is een van de meest iconische projecten in dit programma. Met ongeveer 2/3 van deze projecten is het de verwachting om de komende jaren de markt op te gaan. Vraag is om naast de opwek van duurzame energie nu ook naar opslag te kijken. Dit wordt ook met RES-regio's vanuit EZK besproken.

Daarna wordt het woord gegeven aan Daan Olivier, omgevingsmanager Drentse Zonneroute A37. Hij neemt de deelnemers mee in de stand van zaken van het project. Het project staat aan de vooravond van naar de markt gaan. We gaan naar het verbinden van potentiële ontwikkelaars, overheidspartijen, koepel en afnemers. De Drentse Zonneroute A37 gaat van Hoogeveen naar de Duitse grens en heeft een lengte van 42 km. Er is de mogelijkheid voor een oppervlakte van 100 ha aan zonnepanelen met een vermogen van ongeveer 175 MWp en een stroomopbrengst van ongeveer 150 GWh per jaar. Het project telt mee aan de RES 1.0 opgave van de provincie en de 3 gemeenten. De belangrijkste updates zijn:

1. De nieuwe huisstijl wordt getoond. Met de slogan "hier komt 't weg";
2. Het PIP is onherroepelijk vastgesteld;
3. De tenderstrategie zal via een aanbesteding verlopen;
4. Vastgoedbesluit is genomen waarmee wordt aangegeven dat de gronden mogen worden uitgegeven voor zon;
5. De haalbaarheid is verbeterd;

6. Netverzwaring is in volle gang;
7. Organisatie van lokaal eigendom, de koepel, staat.

Na jaren van plannen wordt ook buiten aan de gang gegaan. De geleiderail wordt momenteel aangelegd zodat aan de veiligheid kan worden voldaan. In het najaar 2026 zijn deze werkzaamheden afgerond. Het project is zowel planologisch als fysiek mogelijk.

Hierna neemt de dagvoorzitter weer het woord.

Er zijn die middag 3 deelsessies:

- Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)/Contract for Difference (Cfd) subsidie; stand van zaken door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)/ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
- Lokaal eigendom & samenwerking door coöperatie Energie Koepel Zonneroute A37
- Marktconsultatie; voortgang en kansen voor marktpartijen; door projectteam

2.3 Deelsessies

Deelsessie 1: SDE++ 2026 en CfD

De deelsessie wordt geopend door de gespreksleider van het Rijksvastgoedbedrijf, Roel van Klaveren. Hij licht het doel van de deelsessie toe en doet aan iedereen de oproep om vragen te stellen. Vooraf worden drie gespreksafspraken meegegeven: laat elkaar uitspreken, houd vragen en antwoorden zo concreet mogelijk en bespreek individuele casussen één-op-één tijdens de borrel, zodat het plenaire gesprek relevant blijft voor iedereen.

RVO – Bart Hingst – adviseur SDE en medewerker bij programma OER

De openstellingsronde van de SDE 2026 is al heel snel. Echter duurt het nog even voordat het project Drentse Zonneroute A37 de markt op gaat en nog wel langer voordat er überhaupt subsidie wordt aangevraagd. Tegen die tijd is er geen regeling Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE) meer, maar Contract for Difference (CfD). Toch is de SDE relevant om nu te bespreken omdat veel aspecten uit de SDE, zoals voorwaarden en categorieën, terugkomen in de CfD-systematiek. Daarnaast is er een nieuwe categorie in de SDE die speciaal voor projecten langs snelwegen in het leven is geroepen: 'Zon langs weg en spoor'. Deze categorie gaat ook over naar de CfD. De meeste informatie die wordt gedeeld, komt uit het PBL-eindadvies. Dat advies is openbaar beschikbaar. Het is nog geen definitieve regeling, maar in de praktijk wordt het meeste dat daarin staat vrijwel altijd 1-op-1 overgenomen. De verwachting is dat de categorieën voor zonprojecten uit de SDE, samen met de bijbehorende eisen en voorwaarden die daaraan verbonden zijn, overgaan naar de CfD. Bij zon op land geldt 50% van het piekvermogen als aansluiteis.

Nog een belangrijk onderdeel, dat ook voor dit project zal gelden en dus ook overgaat naar CfD, is natuurinclusiviteit. Het moment dat je een zonnepark op land aanlegt, moet worden voldaan aan een natuur inclusieve-eis en hiervoor worden getekend. Daarbij moeten er 4 voorwaarden in de omgevingsvergunning worden opgenomen:

1. De panelen moeten van bovenaf gezien 25% tussenruimte tussen de tafels bieden;
2. Er moet een inrichtingsplan en beheersplan zijn voor de natuur;
3. Er moet een monitoringsplan voor de natuur zijn;
4. Er moet een nulmeting zijn uitgevoerd.

Deze eisen zitten nu al in de SDE en zullen naar verwachting ook terugkomen in de CfD. Wat nieuw is, is het EcoCertified-label. Dat label zou de eisen t.a.v. natuurinclusiviteit kunnen vervangen: als een project over dat label beschikt, wordt daarmee voldaan aan de betreffende voorwaarden.

Voor het project Drentse Zonneroute A37 zijn 2 categorieën mogelijk relevant. De eerste is de nieuwe categorie "zon langs weg en spoor". Deze categorie is door het PBL in het conceptadvies 2026 meegenomen n.a.v. het verzoek hiervoor vanuit Rijkswaterstaat. Het basisbedrag ligt hier een stuk hoger (40%) dan de standaard categorie. Dat heeft vooral te maken met de moeilijkheid van dergelijke projecten langs infrastructuur. Zeker bij klaverbladen en op- en afritten heb je te maken met grondboringen onder de weg, wegafzettingen, wegopenbrekingen en extra aanleg van op- en afritten; oftewel, allemaal kostenverhogende maatregelen die het project

duurder maken. Een vereiste voor de SDE-aanvraag in deze categorie is dat de ondergrond de bestemming "verkeer" moet hebben. Hier wordt door RVO op getoetst ter voorkoming dat ieder willekeurig project op deze categorie inschrijft. De maximale grootte is 1 MWp per SDE-aanvraag. Dat is relatief klein en heeft vooral te maken met de referentieprojecten die door PBL voor deze categorie zijn gehanteerd. Binnen een project kan je wel meerdere van dit soort SDE-aanvragen indienen. De andere categorie die wordt verwacht in dit project is de categorie "zon op land" en kan aangevraagd worden voor projecten van 20 MWp of hoger. Daarvoor gelden de reguliere basisbedragen voor zon op land. Deze bedragen zijn voor 2026 ook al een stuk hoger dan in 2025. Je ziet de basisbedragen al met al dus iets omhooggaan.

Ministerie van EZK – Boris Berkhout en Pepijn Verhoeven – projectleiders OER

Boris Berkhout en Pepijn Verhoeven werken als projectleiders binnen het programma OER, voor de DG Realisatie Groene Groei. Het CfD-instrument wordt ontwikkeld onder de DG Klimaat en Energie. Beiden werken zelf dus niet aan het beleid, maar wel aan de uitvoering hiervan.

Een CfD is een twee-richtingscontract. De openstelling voor de CfD is in het najaar van 2027. Bij inschrijving geeft een marktpartij een bedrag op waarvoor zij elektriciteit aanbiedt aan de markt. Dit is het indieningsbedrag, ook wel 'strike price' genoemd. Het idee van zo'n twee-richtingscontract is: wanneer de elektriciteitsprijs onder deze strike price komt, ontvangt de marktpartij steun van de overheid. Het bedrag wordt aangevuld tot dat bedrag wat is ingediend. Komt de elektriciteitsprijs boven de strike price uit, dan vraagt de overheid om een deel daarvan af te staan. Om te zorgen dat een marktpartij toch nog iets extra winst kan maken, los van alleen het bedrag dat de partij heeft ingediend, is er een zogenaamd *cap en floor* mechanisme ingebouwd. Dat houdt in dat ongeveer 10% boven het ingediende bedrag extra winst mag worden behouden. Pas daarboven moet worden afgedragen. Daarnaast komt er een ondergrens (basisenergieprijs). Tot die ondergrens compenseert het Rijk. Als de marktprijs daaronder zakt, wordt niet verder gecompenseerd. De precieze hoogte en werking van deze ondergrens worden nog onderzocht.

Vanuit de zaal wordt de vraag gesteld hoe vaak de referentieprijs wordt gemeten. De spreker beantwoordt dat er per maand een voorschot wordt berekend. Achteraf aan het einde van het jaar wordt dan bekeken of er een extra verrekening dient plaats te vinden.

De achtergrond van de overgang van SDE naar CfD wordt vervolgens toegelicht. Vanuit Europa gezien, volgens de elektriciteitsmarktrichtlijn, is het vanaf 17 juli 2027 niet meer toegestaan om directe steun te leveren door middel van een SDE. Het wordt verplicht om gebruik te maken van tweezijdige contracten. CfD blijft bedoeld om projecten te ondersteunen en de uitrol van hernieuwbare energie mogelijk te maken. Een belangrijk verschil met de SDE is dat een CfD geen subsidiebeschikking is, maar een privaatrechtelijk contract. Er ontstaat wederzijdse binding: zowel overheid als marktpartij moeten het contract naleven. De totale vorderingen kunnen meer bedragen dan de totale steun, maar dat hangt af van de referentieprijs. Verder is het ook belangrijk dat er een goede wettelijke basis is. Er ligt nu een conceptwetsvoorstel bij de Raad van State, welke moet worden goedgekeurd voordat het instrument definitief wordt vastgesteld. De ontwerpkeuzes voor CfD zijn gecommuniceerd in de kamerbrief van 20 maart 2026, welke online te vinden is. Nu zijn vooral de hoofdkeuzes gemaakt voor het ontwerp. Nadere keuzes, details en bedragen volgen later in de conceptregeling. Bij de uitwerking van CfD worden drie uitgangspunten gehanteerd:

- Er moet een passende risicoverdeling zijn tussen overheid en marktpartijen/bedrijven;
- Er moet zo min mogelijk verstoring zijn door marktprikkels;
- De uitvoerbaarheid moet worden bevorderd; RVO moet het kunnen uitvoeren namens EZK.

Gezien de impact op de huidige markt voor hernieuwbare energie-opwek op land door een toenemende hoeveelheid negatieve prijsuren, is het kabinet voornemens om voor die periodes een gedeeltelijke compensatie te bieden. PBL onderzoekt nu op vraag van EZK hoe dat precieze mechanisme eruit moet komen te zien om de nadelige effecten van negatieve elektriciteitsprijzen toch te mitigeren.

Verder zal er een inflatiecorrectie worden toegepast na twee jaar. Dus twee jaar nadat de CfD is verleend, wordt er gecompenseerd voor de inflatie die er de afgelopen twee jaar is geweest, om ervoor te zorgen dat de bedragen nog steeds relevant zijn voor het rond rekenen van de businesscase. Het bedrag tot waar maximaal gecompenseerd wordt (basiselektriciteitsprijs), wordt nog onderzocht. Deze hoogte is nog niet bekend.

Een ander element is de mogelijkheid van een carve-out. Dat houdt in dat een deel van de opwekinstallatie niet wordt meegenomen in de CfD-aanvraag, maar wordt gebruikt voor iets anders zoals een PPA afsluiten met een lokale afnemer. Als je dat doet, dan scoor je hoger in de rangschikking omdat lokaal vraag en aanbod bij elkaar brengen wordt gestimuleerd.

Daarnaast wordt er gerangschikt op subsidie-intensiteit, uitgedrukt in euro per ton vermeden CO₂. Het Rijk wil namelijk met zo min mogelijk subsidie zoveel mogelijk CO₂ verminderen. Ook wanneer er minder aanvragen worden ingediend dan er budget beschikbaar is, krijgt nog steeds maximaal 85% van de aanvragen een contract, zodat er altijd concurrerend proces zal zijn. De minimale installatiegrootte van SDE naar CfD wordt verhoogd naar 200 kWp om ervoor te zorgen dat het beheersbaar blijft en het niet te veel papierwerk voor kleinere projecten zal zijn.

Vanuit de zaal wordt gevraagd of er een relatie is tussen de carve-out en energie-initiatieven. De vraag is hoe dat precies werkt en of een koepel of een energie-initiatief de CfD-aanvraag in de weg zit of juist naast elkaar kan bestaan. Het antwoord is dat dit in principe kan, zolang het betreffende deel wordt uitgesloten van de CfD-aanvraag. Het is niet de bedoeling dat hetzelfde deel dubbel wordt meegenomen. Er wordt aan de ontwikkelaars in de zaal gevraagd of zo'n carve-out voldoende duidelijk is. Er komt geen directe reactie uit de zaal, behalve dat dit in de praktijk zal moeten blijken. Ook wordt gevraagd of de maximaal productie gerelateerd is zoals bij SDE. Er zal een maximumaantal jaarlijkse vollasturen komen in de CfD wat in aanmerking komt voor steun of vorderingen, in lijn met het maximale aantal jaarlijkse vollasturen dat op dit moment in de SDE++ is opgenomen. PBL berekent voor elke categorie het maximale aantal vollasturen. Vervolgens wordt het proces en de rolverdeling toegelicht. Het ministerie van EZK maakt het beleid, kijkt naar mogelijke verbeteringen van dat beleid en de impact op de markt. PBL geeft daarbij onafhankelijk advies. Dat advies gaat onder meer over de financiële parameters die worden gebruikt en over nieuwe mogelijke categorieën. RVO is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Daarna wordt de tijdlijn voor de komende periode toegelicht. In januari is opdracht gegeven aan PBL. In het voorjaar heeft een marktconsultatie plaatsgevonden. Die marktconsultatie is inmiddels gesloten; op het moment van de bijeenkomst was dat ongeveer één of twee weken geleden. Er lopen nog gesprekken met marktpartijen. Die gesprekken

worden in mei afgerond. In de zomer worden de uitgangspunten voor de CfD aangepast. Daarna volgt een conceptadvies vanuit PBL. In februari wordt een Kamerbrief opgesteld, samen met het advies van PBL. In het eerste kwartaal van 2027 wordt de conceptregeling gepubliceerd. Daarin komen ook bedragen te staan waarmee gerekend kan worden. Daarna kunnen er nog marginale wijzigingen plaatsvinden ten opzichte van de openstelling van de regeling in het najaar. En in het najaar wordt de regeling daadwerkelijk opengesteld.

De spreker vraagt of dit proces vragen oproept, of dat het zo duidelijk is. Vanuit de zaal wordt gevraagd of de marktconsultatie ook met banken en financiers is gedaan. Er wordt geantwoord dat de marktconsultatie voor iedereen open stond en iedereen daarop kon reageren. Een aanwezige bevestigt dat er een aparte tafel was voor financiers, maar dat er nog veel uitgangspunten verder moeten worden uitgezocht.

Er wordt gevraagd hoe het systeem werkt voor de cashflow. Het antwoord is dat er maandelijks wordt gekeken naar een voorschot. De hoogte van dat voorschot wordt per maand bepaald. Daarbij wordt gekeken naar dezelfde maand in het jaar daarvoor. Als voorbeeld wordt genoemd: voor maart 2028 wordt voor het voorschot gekeken naar de referentieprijzen die in maart 2027 zijn behaald. Op basis daarvan wordt een voorschot bepaald. Na afloop van het jaar wordt de uiteindelijke totale berekening gemaakt. Dan wordt gekeken naar het echte volume en referentieprijzen. Dit is hetzelfde als hoe het bij SDE werkt.

Er wordt nog een korte aanvulling gegeven op de carve-out. Het hoeft niet per se om een PPA te gaan. Het is een stukje van je productie dat je uit de CfD-aanvraag haalt. Dat deel kan op een andere manier worden ingezet. Als voorbeeld wordt een marktplaats genoemd.

Verdere reacties uit de zaal

Na de inhoudelijke toelichting wordt gevraagd wat de eerste reacties uit de zaal zijn. De gespreksleider vraagt ook of er punten zijn die de aanwezigen aan het ministerie willen meegeven.

Er wordt een vraag gesteld over de mogelijkheid om productie naar voren of naar achteren te schuiven. Het antwoord is dat dit niet het geval is. Wel wordt aangegeven dat er gedeeltelijk gecompenseerd wordt voor de negatieve prijzen, en dat een ander uitgangspunt is dat er een prikkel moet blijven om uitgestelde levering en eigen verbruik interessant te houden voor de businesscase.

Vervolgens wordt er gevraagd naar de twee categorieën die eerder zijn genoemd. Er wordt verduidelijkt dat er naast de categorie van maximaal 1 MWp en 20 MWp en groter ook categorieën bestaan voor 1 tot 20 MWp. De voorwaarden zijn hetzelfde, maar andere basisbedragen. Voor dit project wordt verwacht dat het, gezien de omvang, vooral om de grotere categorie zal gaan. Er wordt gevraagd wat er gebeurt als je werkt met een categorie van maximaal 1 MWp. Moet je dan allemaal kleine stukjes aanvragen? Daarop wordt aangegeven dat dit kan binnen een klaverblad. Maar het is niet zo dat je een hele lange weg met bermen automatisch gaat verdelen in allemaal stukken van 1 MWp. Dat is niet de bedoeling voor die categorie.

Daarna wordt vanuit de zaal gevraagd of het niet logisch zou zijn om de maximale omvang in de categorie 'zon langs weg en spoor' hoger te maken dan 1 MWp. Er wordt geantwoord dat tijdens de marktconsultatie is ingebracht om de bandbreedte te verhogen van maximaal 1 MWp naar bijvoorbeeld 5 of 6 MWp. Dat punt is meegegeven aan PBL. PBL gaat berekenen wat dit betekent voor de bedragen

binnen die specifieke categorie. Daarbij wordt opgemerkt dat als de maximale omvang omhooggaat, het basisbedrag naar beneden gaat.

De gespreksleider vraagt of een verhoging van de bandbreedte wenselijk zou zijn, met alle gevolgen die daarbij horen. Vanuit de zaal komt de reactie dat het vanuit de uitvoering wenselijker is om de bandbreedtes groter te maken. "Al dat opknippen en die losse SDE-aanvragen..." De oproep wordt gedaan om dit soort punten bij PBL in te brengen. Anders wordt doorgegaan op de ingeslagen weg.

Een aanwezige merkt op dat, als het goed wordt begrepen, het grootste deel van het project onder het standaard basisbedrag zou vallen. De vraag is of men niet bang is dat die delen veel moeilijker te realiseren zijn in vergelijking met normale zonneparken en daardoor geen inschrijvingen opleveren. Daarop wordt geantwoord dat het project grotendeels vergelijkbaar is met normale zonneparken. De meerkosten zitten vooral in de klaverbladen en op- en afritten. Een andere aanwezige in de zaal is het daar niet mee eens. Er wordt tegenin gebracht dat ook de grotere stukken langs infrastructuur extra kosten kennen. Genoemd worden onder meer langere kabellengtes, middenspanning, extra compactstations en een andere opbouw van het zonnepark. Een langgerekt zonnepark langs een weg is volgens de aanwezige niet hetzelfde als een rechthoekig zonnepark. Ook gekleurde panelen worden genoemd als punt. Die kunnen leiden tot rendementsverlies en extra kosten. De zorg is dat de klaverbladen met het hogere basisbedrag mogelijk wel rendabel worden, maar dat de grotere tussenliggende stukken niet rendabel zijn als daarvoor alleen het standaardbedrag geldt. Daarop wordt geantwoord dat dit precies het soort punt is dat in de marktconsultatie ingebracht moet worden. PBL heeft dit doorgerekend en in de rekenmodellen geconcludeerd dat bij grotere referentieprojecten groter dan 20 MWp geen extra subsidie nodig is. Als marktpartijen vinden dat dit niet klopt, wordt gevraagd om dat aan te geven. Dan kunnen de rekenmodellen worden bekeken en kan worden aangegeven: dit klopt niet, omdat bepaalde kosten of uitgangspunten niet goed zijn meegenomen. Dan zijn er argumenten om er iets aan te doen.

De gespreksleider vraagt aan de rest van de zaal of deze zorg breder wordt herkend. Er worden nog enkele aandachtspunten genoemd, zoals onderhoud van het park, de vergoeding voor het recht van opstal, bereikbaarheid van delen van het zonnepark bij storingen of afsluitingen, en de combinatie van gekleurde panelen met rendementsverlies.

De gespreksleider vraagt vervolgens of deze zorgen kunnen worden vertaald naar een mogelijke hulpvraag. Een aanwezige concludeert dat de benoemde aspecten knoppen zijn waar niet direct meer aan gedraaid kan worden. De locaties zijn geselecteerd en bepaalde uitgangspunten liggen al vast. Daarom moet naar andere componenten worden gezocht waarmee ruimte kan worden gecreëerd.

Vanuit de zaal wordt vervolgens de vraag gesteld of er niet een investeringssubsidie vanuit de overheid nodig is, naast de exploitatiesubsidie. Daarop wordt gereageerd dat dit niet zomaar kan. Bij een subsidieaanvraag moet je aangeven of je ook andere overheidssubsidies hebt gehad. Daar wordt op gekort. Het gaat dus niet samen.

Daarna komt de vergoeding voor het recht van opstal aan de orde. Een aanwezige stelt dat het Rijksvastgoedbedrijf mogelijk een hogere huur of vergoeding vraagt dan gemiddeld in de markt. De aanwezige zegt daarbij dat dit zijn ervaring is, en dat dit in de praktijk een belangrijk onderdeel van de businesscase kan zijn. Een vertegenwoordiger van het Rijksvastgoedbedrijf, Rosanne Blankhorst, reageert daarop dat er juist een marktconforme vergoeding wordt gehanteerd, dan wel door

taxatie, dan wel door wat de markt ervoor biedt, en dat het RVB is afgestapt van een standaard vergoeding per MW. Er wordt gesproken over het belang van een marktconforme vergoeding. De gespreksleider vat samen dat alle partijen daar baat bij hebben.

Vervolgens komt het eerdere punt over de referentieprijzen opnieuw aan bod. De vraag is of er veel verschil zit tussen rekenen met kwartierprijzen, gemiddelden per week of gemiddelden per maand. Het verschil lijkt misschien klein, maar het kan uiteindelijk toch effect hebben op de prijs en dus op de businesscase. Er wordt geantwoord dat de uitgangspunten op dit punt nog verder moeten worden uitgewerkt en dat hierover overleg nodig is.

Er wordt gevraagd of er iets gezegd kan worden over de samenloop tussen het traject voor de CfD en de tender voor de zonneroute, aangezien beide in 2027 zijn voorzien. Daarop wordt geantwoord dat het voor het project heel bepalend is of er wel of niet met de CfD gerekend kan worden om de businesscase op te stellen. Daarom zal de tender pas op de markt worden gezet nadat de rekenregels voor de CfD bekend zijn. Daarop wordt gevraagd of het klopt dat de tender dan pas vanaf februari 2027 wordt gepubliceerd. Het antwoord is dat dat klopt, maar dat de tender waarschijnlijk pas is afgerond in het najaar van 2027 en het moment dat daarna de CfD wordt aangevraagd nog later is; ergens in 2028, nadat de vergunningen etc. zijn verleend. Dus de uiteindelijke ontwikkelaar van dit zonnepark zal pas in de 2^e CfD-ronde meedoen, maar kan dus al wel rekenen met de rekenregels.

Vanuit de zaal wordt aangegeven dat de rekenregels echt definitief moeten zijn voordat marktpartijen hun businesscase kunnen berekenen. Rekenen terwijl de regeling nog in concept ligt is een risico. RVO geeft aan dat de rekenregels een stuk vóór de openstelling van de 1^e ronde voor de CfD bekend zullen worden en merkt daarbij nog op dat ieder zonnepark in Nederland tot nu toe met dezelfde onzekerheid als nu is ontwikkeld. Daarnaast worden de adviezen van PBL zo goed als altijd overgenomen. Verschillen zullen marginaal zijn.

In de zaal wordt aangehaald dat de ondergrens van 200 kWp is verhoogd ten opzichte van de SDE. De vraag is wat daarvoor de afweging is geweest en of dat voldoende wordt geacht. Daarop wordt geantwoord dat deze is verhoogd om te zorgen dat het beheersbaar en uitvoerbaar is, zodat ook kleinere aanvragen kunnen worden ingediend. Daarmee wordt hij hoog genoeg geacht.

Afsluiting

Tot slot vraagt de gespreksleider of er nog andere vragen zijn of punten die nog niet zijn behandeld. Er wordt aangegeven dat veel onderwerpen aan bod zijn gekomen. Omdat er geen verdere vragen meer zijn, wordt de sessie afgesloten. De aanwezigen worden bedankt voor het gesprek en voor hun aanwezigheid. Daarna wenst hij iedereen een fijne borrel en goede gesprekken toe.

Deelsessie 2: Koepel A37: Lokaal eigendom en participatie

Dit verslag is een geconsolideerde weergave van twee identieke deelsessies die op 23 april 2026 zijn gehouden tijdens de Marktdag van de Drentse Zonneroute A37. Beide sessies werden geleid door Peter Masselink, bestuurslid van De Koepel A37. De inhoud van beide sessies was gelijk; dit verslag combineert de inbreng uit beide rondes en geeft unieke bijdragen uit de zaal eenmalig weer.

1. Achtergrond en doelstelling van de sessie

Peter Masselink opende de sessie met een toelichting op de achtergrond van de Drentse Zonneroute A37 en de specifieke doelstelling van deze marktdag. Hij gaf aan dat de vorige marktdag (2025) primair gericht was op projectontwikkelaars; de huidige editie richt zich op samenwerking met het regionale bedrijfsleven.

De centrale vraag voor de sessie was: hoe kan jouw bedrijf de energie van de zonneroute gebruiken én bijdragen aan lokaal eigendom?

De 42 kilometer lange route langs de A37 – van Hoogeveen tot de Duitse grens – moet naar verwachting goed zijn voor de stroomproductie van circa 35.000 huishoudens. De exacte omvang in hectares (80–100 ha) is minder bepalend dan de maatschappelijke impact die het project kan hebben.

2. Ontstaan en tijdlijn van het project

Masselink schetste de ontwikkeling van het initiatief:

- 2017: Initiatief vanuit lokale gemeenschap in Oud-Schoonebeek (Willy Heijn c.s.) voor verkenning zonne-energie, later ondersteund door de drie gemeenten Coevorden, Emmen en Hoogeveen.
- 2019: Eerste verkenningen met lokale energiecoöperaties, waaronder de oprichting van een stichting in Schoonebeek.
- 2021–2022: Totstandkoming van een gemeenschappelijk beleidskader voor de drie gemeenten – een uniek gegeven in Nederland, waarbij drie gemeenten samen één beleidskader hebben vastgesteld.
- 2023–2024: Formele vaststelling van het beleidskader lokaal eigendom door de drie gemeenten. Oprichting van Energiekoepel A37 en formalisering van de drie lokale energiecoöperaties (Energiek Coevorden, Energiek Emmen, Energiek Hoogeveen).
- 2025: Marktdag gericht op ontwikkelaars.
- 2026 (heden): Marktdag gericht op bedrijfsleven; voorbereiding van de tenderprocedure.

3. Structuur van De Koepel A37

De Energiekoepel A37 is het samenwerkingsverband van de drie lokale energiecoöperaties langs de A37. Onder die coöperaties vallen weer wijkraden, dorpsbelangen en andere lokale gemeenschapsorganisaties. De logo's van de drie energiecoöperaties komen samen in het overkoepelende logo van de Koepel, wat de gezamenlijkheid visueel uitdrukt.

De Koepel werkt met vrijwilligers vanuit de energiecoöperaties, ondersteund door betaalde inhuur waar nodig. Bestuurders Bert Raterink (voorzitter) en Willy Heijnen (penningmeester) zijn al vanaf het eerste uur betrokken.

4. Lokaal eigendom: wat betekent het?

Een terugkerend thema in de sessie was de betekenis van lokaal eigendom.

Masselink lichte toe:

- Lokaal eigendom betekent dat een deel van het zonnepark in handen komt van partijen uit het gebied zelf: bewoners, bedrijven en/of coöperaties.
- Het beleidskader schrijft voor dat minimaal 20% van het project in lokaal eigendom moet zijn, met een ambitie van 50% of meer.
- De opbrengsten uit lokaal eigendom vloeien terug naar de regio, voor investeringen in nieuwe duurzaamheidsprojecten (vanuit dorpsbelangen, energiecoöperaties en andere initiatieven).
- Dit maakt het plaatje rond: de regio wekt op, de regio profiteert.

5. Tenderprocedure en projectstructuur

Masselink en andere aanwezigen van de Koepel legden de tenderprocedure uit:

- Er wordt een openbare tender uitgezet voor de ontwikkeling van het zonnepark.
- Inschrijvers moeten minimaal 20% aan lokaal eigendom aan de lokale partijen aanbieden. Het aanbieden van dit percentage aan de Koepel geldt als een harde eis. Een hoger percentage lokaal eigendom kan gelden als gunningscriterium, waarbij geldt: hoe hoger het aangeboden percentage, hoe groter de kans op gunning.
- Na gunning moet de tenderwinnaar afspraken maken met de Koepel A37 over de organisatie en realisatie van het lokaal eigendom en de invulling van het bod dat tijdens de tender door de tenderwinnaar is gedaan. Daarbij moet de Koepel de kans krijgen om een gezamenlijke project-bv op te richten en om een aandelenbelang te verwerven (en daarmee de regio).
- Er is een 'terugvaloptie' als de onderhandelingen mislukken, maar die wordt als onwenselijk beschouwd en liever vermeden.
- De netaansluiting wordt aangevraagd door de project-bv, niet door de Koepel. Enexis/Rendo zijn als netbeheerders al vroeg in het project betrokken.

Op de vraag wie de 'baas' wordt in de project-bv, werd duidelijk gemaakt dat dit afhankelijk is van hoeveel lokaal vermogen kan worden ingebracht: wie meer kapitaal inlegt, heeft een sterkere onderhandelingspositie.

6. Netcongestie en energie-infrastructuur

Een substantieel deel van de discussie ging over netcongestie, die door meerdere aanwezige bedrijven als een acute belemmering werd ervaren.

Signalen vanuit de zaal:

Van der Glas (Emmen)	Producent van geïsoleerd glas; productie draait volledig op elektriciteit. Zit tegen het maximale aansluitvermogen aan. Wil extra laadpalen installeren voor medewerkers, maar kan dat vanwege de aansluitingsverplichting niet. Staat al lange tijd op de wachtlijst bij Enexis.
Vastgoed-/hotelbedrijf (regio A37)	Heeft 2 MW en 5 MW aangevraagd voor nieuwe locaties; pas in 2038 kan een aansluiting worden gekregen. Heeft nu noodgedwongen een oud dieselaggregaat van 17 kW in gebruik genomen. Aanvragen worden stelselmatig afgewezen.
Ondernemend Coevorden (coöperatief inkopend)	Koopt al centraal stroom in voor circa 120 bedrijven. Kijkt drie tot vijf jaar vooruit en is geïnteresseerd in het afstemmen van contracten op de oplevering van het zonnepark.

Henk Slabbekoorn (provincie Drenthe, verantwoordelijk voor het energiehub-programma) licht toe dat de provincie momenteel de twintigste energiehub in de regio in gebruik neemt. Energiehubs helpen bedrijven die op hetzelfde transformatorhuisje zijn aangesloten om piekverbruik slim te verdelen. Het

meedoen aan een energiehubs is laagdrempeliger geworden dankzij een landelijk samenwerkingsakkoord van alle netbeheerders.

Een vertegenwoordiger van Nieuwe Stroom (leverancier van dynamische energie) wees erop dat slimme sturing van energieverbruik – zonder batterijopslag – al een groot deel van de congestieproblemen kan oplossen. Veel bedrijven starten machines tegelijkertijd (bijv. om 08:00 uur), waardoor piekbelasting ontstaat die met gefaseerd inschakelen sterk verminderd kan worden.

7. Netinfrastructuur en timing

Er werd stilgestaan bij de planning van de benodigde netinfrastructuur:

- TenneT bouwt twee nieuwe hoogspanningsstations: Riegmeer en Veenoord-Boerdijk.
- De capaciteit bij het hoogspanningsstation Riegmeer is aangevraagd voor vijfmaal de behoefte van het zonnepark; het surplus is bedoeld voor andere regionale ontwikkelingen.
- Verwachte oplevering hoogspanningsniveau (TenneT): rond 2031.
- Enexis (middenspanningsniveau) loopt parallel en bouwt ook, maar volledige oplossing van de congestie op middenspanningsniveau zal na 2031 zijn.
- Rendo (lokale netbeheerder) is partner in het project en naar verwachting op tijd gereed.

Er werd opgemerkt dat het zonnepark – zodra aangesloten op het hoogspanningsstation – ook al ‘administratief’ kan leveren aan afnemers vóórdat alle transformatoren gereed zijn: de stroom gaat dan via het hoogspanningsnet, terwijl de levering administratief wordt gekoppeld aan het park (bijvoorbeeld via een PPA, Power Purchase Agreement).

8. Samenwerking met het bedrijfsleven: mogelijkheden

Masselink schetste de vormen waarin bedrijven kunnen participeren:

- Lid worden van een lokale energiecoöperatie en daarmee indirect mede-eigenaar worden.
- Lokale stroom afnemen via een PPA of via een leverancier, met voorrang voor energie uit de A37-route.
- Investeren in de project-bv, waarmee bedrijven direct aandelen verkrijgen en rendement ontvangen.
- Als ondernemersvereniging gezamenlijk optrekken (collectieve inkoop en/of collectieve investering).

De Koepel sprak de intentie uit om ná de marktdag vervolggesprekken te voeren met individuele bedrijven en ondernemersverenigingen, om de concrete interesse te toetsen en te vertalen naar een investeringsplaatje.

Het belang van vroeg signaleren werd benadrukt: bedrijven die nu al een intentieverklaring afgeven, versterken de onderhandelingspositie van de Koepel tegenover de toekomstige tenderwinnaar. Bovendien maakt het de haalbaarheid van het totale project aannemelijker.

9. Discussie: financiering en timing

Diverse deelnemers stelden vragen over de financiering en het moment van instappen:

Deelnemer	Wie financiert uiteindelijk het lokaal eigendomsaandeel? Is dat de overheid?
------------------	--

Peter Masselink	Het zal een combinatie zijn van bedrijven, overheden die eventueel participeren, en mogelijk burgers via de coöperaties. De exacte financieringsstructuur kan pas worden uitgewerkt als de tender is gegund en het totale investeringsbedrag bekend is.
Deelnemer	Wanneer moet de Koepel daadwerkelijk financieel instappen – tijdens ontwikkeling, realisatie of exploitatie?
Bert Raterink (Koepel)	Dit hangt af van de afspraken met de tenderwinnaar. Hoe eerder de Koepel kan instappen met eigen vermogen, hoe sterker de onderhandelingspositie. Maar het geld is er nu nog niet; het verzamelen van die middelen is een van de opgaven voor de komende periode.
Deelnemer	Bestaat de mogelijkheid om het park in deeltrajecten te financieren?
Peter Masselink	Dat is denkbaar, maar het risico is dat de totaalfinanciering dan niet op orde is en het project vertraging oploopt. De voorkeur gaat uit naar een integraal plaatje.

10. Overige discussiepunten

Gedurende de sessie kwamen nog enkele andere onderwerpen aan bod:

- De splitsing tussen levering en transport (Nederlandse splitsingswet) maakt dat netbeheerders zoals Enexis/Fudura/Rendo niet kunnen inschrijven op de tender als ontwikkelaar.
- Een PPA met de project-bv is een van de mogelijke afnamevormen, naast afname via een energieleverancier met een 'groen label'.
- Het tijdspad van 2030 als streefmoment voor eerste stroomproductie is ambitieus maar realiseerbaar als alle stappen tijdig worden gezet. Vertraging bij TenneT (bijv. door prioritering van andere projecten) is een reële risicofactor.
- De regio heeft nu al diverse initiatieven op het gebied van gezamenlijk energiebeheer (OndernemendCoevorden koopt al centraal stroom in; energiehub in Emmen en elders). De zonneroute sluit hierop aan en kan als vliegwiel fungeren.

11. Afsluiting

Masselink sloot de sessie af met een oproep aan de aanwezige bedrijven om zich te melden bij de Koepel voor een vervolgesprek. De intentie en bereidheid om gezamenlijk op te trekken – ook als de details nog niet vaststaan – is cruciaal voor de verdere onderbouwing van het lokaal eigendomsmodel.

Alle deelnemers ontvingen een powerbank op zonne-energie als attentie van de Koepel, met daarin een contactkaartje.

Afgesproken is dat de Koepel individuele gesprekken zal initiëren met geïnteresseerde bedrijven en ondernemersverenigingen, met als doel om de

intenties concreter te maken en uiteindelijk een investeringsplaatje te kunnen presenteren richting de tenderprocedure.

Deelsessie 3: Marktconsultatie: in gesprek met de markt

Dit verslag is een gecombineerde weergave van twee identieke deelsessies die zijn gehouden tijdens de Marktdag van de Drentse Zonneroute A37. Beide sessies werden geleid door David Kuipers, contractmanager Drentse Zonneroute A37, werkzaam bij Rijkswaterstaat. De inhoud van beide sessies was gelijk. De vragen en antwoorden zijn per sessie afzonderlijk aan het eind van dit verslag opgenomen. Een PowerPointpresentatie maakte onderdeel uit van deze sessie. Deze presentatie is als bijlage 4 toegevoegd.

David Kuipers stelt zich voor en legt het programma van de Drentse Zonneroute A37 uit aan de hand van de PowerPointpresentatie:

Samenwerkende partijen

De samenwerkende partijen in dit project zijn Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Ministerie van Klimaat en Groene Groei, de Gemeente Coevorden, de Gemeente Hoogeveen, de Gemeente Emmen, de Provincie Drenthe, Enexis en RENDO

Programma

David neemt de deelnemers kort mee in het programma van deze deelsessie.

Het Project de Drentse Zonneroute A37

- De Drentse Zonneroute A37 is één van de nationale pilotprojecten binnen het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER);
- Langs dit tracé van de A37 tussen Hoogeveen en de Duitse grens is circa 100 hectare aan rijksgronden gereserveerd voor de grootschalige opwekking van zonne-energie;
- Het project draagt substantieel bij aan zowel de nationale klimaatdoelen als de doelstellingen van de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Drenthe;
- De planstudiefase van de Zonneroute is afgerond. Het Esthetisch Programma van Eisen (EPvE), het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en het Beeldkwaliteitsplan (BKP) zijn vastgesteld. Het PIP is onherroepelijk;
- Netwerkbeheerders RENDO en Enexis hebben ieder aangegeven een netaansluiting (onderstations) te kunnen realiseren op twee locaties langs het tracé. Zij zijn er al druk mee bezig om de aansluitingen rond te krijgen. Er is een grote garantie dat de benodigde netaansluitingen er in 2030 zijn.

De doelstelling van de Drentse Zonneroute A37

De doelstelling van de Drentse Zonneroute A37 is de grootschalige inzet van grond voor een zonne-energieproject. Dit project is gestart vanuit het nationaal programma Regionale Energiestrategie (RES).

Het gaat hierbij om zoveel mogelijk gebruik te maken van 'dubbelgebruik'; zowel van de midden- als de zijbermen. Dit kan echter niet op iedere locatie, hetgeen te

maken kan hebben met de ligging van de locatie en bijvoorbeeld groen dat niet weggehaald kan/mag worden.

Subdoelstellingen

Naast de hoofddoelstellingen zijn de navolgende subdoelstellingen.

- De Zonneroute is veilig voor de weggebruiker en de omgeving in de bouw- en exploitatiefase. De veiligheid moet gegarandeerd zijn; dit is de belangrijkste doelstelling voor Rijkswaterstaat. Er kunnen geen hekken om het zonnepark geplaatst worden.
- Het beheer en onderhoud van het areaal wordt effectief ingericht en geborgd. Het groen tot aan de geleiderail en het groen onder de zonnepanelen moeten goed onderhouden worden. Ook moet er gelet worden op een goede afwatering.
- Het zonnepark is uiterlijk in 2030 gerealiseerd conform het PIP en het Beeldkwaliteitsplan (BKP);
- De Zonneroute is aangesloten op het regionale energienetwerk en biedt mogelijkheden voor financiële participatie. De regionale netbeheerders Enexis en RENDO zijn al bezig om de stations aan te passen zodat de garantie voor aansluiting er vanaf 2030 is. Er kan ook gekeken worden naar bedrijven in de omgeving die rechtstreeks energie kunnen afnemen of opslaan.
- De exploitatieduur van de zonneroute zal 25 jaar zijn.

Scope

De scope van de Drentse Zonneroute A37 omvat 2 gedeeltes, namelijk het groen dat zich bevindt onder de zonnepanelen en het overige groen waar geen zonnepanelen zijn. De afspraak is om al het beheer en onderhoud van het groen in één hand te houden.

Beheer en onderhoud van het groen houdt hier in het onderhouden van al het groen achter de geleiderail. Als er geen geleiderail aanwezig is, dan betreft dit het groen vanaf 1,5 meter van het asfalt. Dit wordt opgenomen in het concessie-contract en houdt onder andere in het maaien van het gras, houtbeheer, faunaduikers doorspoelen, etc.

De weg tot aan de geleiderail valt niet in het concessie-contract; Rijkswaterstaat houdt hier zelf het beheer over.

Dit is wel een verschil met hetgeen is vermeld tijdens de marktconsultatie die in 2025 is gehouden.

Technische uitgangspunten voor realisatie en exploitatie

Voor realisatie en exploitatie zal er een netaansluiting en transportcapaciteit moeten zijn. Een substantiële netaansluiting en omvangrijke transportcapaciteit is essentieel. Enexis en RENDO zijn hier als mee aan de slag.

Juridische kaders en procedurele kaders

De uit te geven gronden blijven in eigendom van de Staat, maar worden via het Rijksvastgoedbedrijf ter beschikking via een recht van opstal, welk recht van opstal gevestigd zal worden met de opdrachtnemer na de definitieve gunning. De opdrachtnemer krijgt hiermee het juridische recht om de gronden te gebruiken voor realisatie, exploitatie en onderhoud van het zonnepark.

Voor het beheer en onderhoud zal Basis Onderhoud Contract (BOC) opgesteld worden. Het beheer en onderhoud omvat het regulier onderhoud van de grond; géén nieuwbouw (bijv. aanleg nieuwe fauna-passages). In de aanbestedingsprocedure zal gewerkt worden met een 'gemengde opdracht'; een overheidsopdracht voor beheer en onderhoud en een concessie, hetgeen als één opdracht naar de markt wordt gezet. De concessiehouder heeft het exclusieve recht om de Drentse Zonneroute A37 te exploiteren; het exploitatie- en marktrisico ligt dan ook bij de concessiehouder. Na het beëindigen van de contractperiode van het recht van opstal is de concessiehouder verplicht de opstallen van de Drentse Zonneroute A37 te verwijderen en de gronden in oorspronkelijke staat terug te brengen (= opruimplicht).

Aanbestedingsstrategie

De Drentse Zonneroute A37 zal via één overheidsopdracht in een geïntegreerde overeenkomst in de markt gezet worden. Via Concurrentie Gerichte Dialoog-light (CGD) wordt er de mogelijkheid geboden tot dialoog en interactie met marktpartijen. Aangezien dit een heel specifiek project betreft, geeft dit ruimte voor partijen om voor voorbereid te zijn om wel of niet in te schrijven.

De contractopbouw is als volgt:

- De Hoofdovereenkomst
- Algemene project- en procesbeschrijving
- Vraagspecificatie Zonneroute
- Vraagspecificatie Beheer en Onderhoud

Een schematische weergave van de aanbestedingsstrategie is te zien in de presentatie die als bijlage 4 is toegevoegd aan dit verslag.

Na de presentatie is er de gelegenheid gegeven aan de deelnemers vragen te stellen.

Vragen deelsessie 3; 1^e ronde

V: Er wordt gesproken over beoogde start exploitatie 2030? Station Boerdijk is dan nog niet klaar; hoe kijken jullie daar tegenaan?

A: *Netbeheerders zitten ook in het project. Het station bij Veenoord/Boerdijk (ENEXIS) loopt iets achter op de planning. Station Riegmeer (REDO) loopt voor op de planning. Capaciteit bij station Riegmeer is naar verwachting voldoende dat zij de eerste opwek kunnen opvangen totdat het andere station gereed is.*

V: Is een zonnepark zonder hekken en camera's wel verzekeraar?

A: *Wij zijn hierover in gesprek met het Verbond van verzekeraars.*

V: Zijn de gunningscriteria bekend?

A: *Deze zijn nog niet bekend; Gedurende de contractvoorbereiding zullen de gunningscriteria opgesteld worden.*

V: Alternatief voor invoeren op het net? Kan je scoren op aansluiting met lokale bedrijven? Opslag?

A: Deze zullen in overweging worden genomen waarbij afgewogen zal worden welke potentie hebben om als gunningscriterium opgenomen te worden. Elk gunningscriterium moet genoeg meerwaarde opleveren in het geheel. Er zijn ook andere manieren om dit soort aspecten te waarborgen, daarom willen we partijen bij elkaar brengen zoals met deze marktdag vandaag.

V: Exploitatie van 25 jaar? Kan er in de aanbestedingsplicht opgenomen worden de mogelijkheid om doorverkocht te worden i.h.k.v. duurzaamheid?

A: Vanuit beleid is 25 jaar opgelegd; dit is de maximale duur. Hierdoor geldt een opruimplicht na de exploitatieperiode van 25 jaar. Tevens heeft dit te maken met de duur van de vergunning. We zijn aan het kijken of er nog mogelijkheden zijn om hiervan af te kunnen wijken, maar de haalbaarheid daarvan is onzeker.

V: Dit is het 1^e project in deze schaal met plaatsing van gekleurde zonnepanelen. Voelt als een missie naar de maan. Is het niet verstandig om eerst een pilot uit te voeren?

A: We vinden de markt 'volwassen' genoeg om dit project uit te gaan voeren zonder pilot.

V: Voorstel een pilot voor een jaar met een aantal kleuren; hoeft het desnoods nog niet eens aan te sluiten. Hoe wordt dat ervaren door de weggebruikers? Die ervaring is er nog niet. Kleuren hebben ook een reflectie van licht.

Voorstel om eerst een test te doen met coating.

A: We zullen dit in overweging nemen. Dergelijke pilots hebben echter ook allerlei haken en ogen (doelstelling/kosten vs. meerwaarde, vergunbaarheid, gelijkheidsbeginsel/concurrentie, transparantie van de resultaten, etc.).

V: Gekleurde panelen is wel een eis in de concessie?

A: Ja, dat is vereist; Op grond van de landschappelijke inpassing zijn de kleuren vastgesteld. Het gaat hier om 3 deelgebieden met hun eigen unieke RAL kleur; Deze kleuren zijn verplicht, ze staan beschreven in het BKP (Beeldkwaliteitsplan) als onderdeel van het PIP (Provinciaal Inpassings Plan).

V: Worden jullie geadviseerd door een commercieel/technische bureau die de businesscase heeft doorgerekend?

A: De financiële haalbaarheid is in samenwerking met een erkend bureau doorgerekend; er zijn veel veranderingen in de tijd, de situatie fluctueert waardoor er regelmatig updates in de doorrekeningen plaatsvinden.

V: Wordt er ook met batterijen doorgerekend?

A: We hebben op dit moment nog geen doorrekening gemaakt met batterijopslagsystemen, maar zien vanuit het project wel de nut en de noodzaak van batterijopslagsystemen. We onderzoeken op dit moment of we eventueel rijksgronden en/of andere locaties in kunnen zetten voor batterijopslagsystemen, en zo ja binnen welke voorwaarden. Indien dit mogelijk is, zal dit alsnog meegenomen worden in de scope en in de doorrekeningen van de financiële haalbaarheid.

V: Wordt doorrekening gedeeld?

A: Nee; het is ons eigen rekenmodel die uitsluitend voor intern gebruik is.

V: Is er overwogen om mogelijkheden te creëren om direct te laden bij het zonnepark?

A: *Nee, voor laadstations (zoals Fastned) gelden afzonderlijke aanbestedingen/vergunningen. Er is al wel een laadscan uitgevoerd in de regio en er zijn zeker potentiële lokale afnemers.*

V: Is er een bepaalde norm voor schittering die de maximale reflectie bepaalt?

A: *Door TNO is een handreiking opgesteld met betrekking tot reflectie. Deze is te vinden op de website van OER, www.energieoprijksgrond.nl. Daarin is aangegeven dat er aan Rijkswaterstaat aangetoond zal moeten worden hoe en in welke mate er reflectie optreedt.*

V: Er is een vrij complex plan voor de plaatsing van de zonnepanelen in dit project; verschillende manieren van opstelling. Zijn er inmiddels wijzigingen in het beeldkwaliteitsplan?

A: *Nee, er zijn geen wijzigingen in het BKP.*

V: In het BKP wordt ook iets gezegd over de afmetingen van de panelen. Staan deze afmetingen vast?

A: *Zijn we nog aan het onderzoeken; als deze vast staan en deze bepalingen beperkend werken, wordt onderzocht om deze nog aan te passen (bijvoorbeeld op basis van een anterieure overeenkomst of een BOPA).*

V: Bij knooppunt Holsloot gaat een 80 kV lijn over de weg. In het plan zijn ook panelen daaronder opgenomen, onderdeel van het PIP. Er zijn projecten waar het absoluut niet mag om onder een kV lijn zonnepanelen te hebben. Hoe kijken jullie daar tegenaan?

A: *Er mogen zonnepanelen onder die lijn. Hiervoor zijn specifieke afspraken met Tennet gemaakt die als eisen worden opgenomen in het contract (bijv. type paneel en minimale afstand tussen paneel en kV lijn).*

Tip: Belangrijk bij gekleurde panelen die niet allemaal in één keer uitgeleverd kunnen worden, is dat een kleur 'herhaalbaar' is. Een goede definitie van een maximale afwijking per badge zijn daarin belangrijk. Eisen en goede omschrijving zijn noodzakelijk om dit te kunnen waarborgen.

V: Met hoeveel partijen willen jullie naar de dialooffase?

A: *Rond de 3 tot 5 partijen in de dialooffase; minimaal 1 partij.*

V: Is er ook een tendervergoeding?

A: *Dat wordt in een later stadium bepaald. Hangt ervan af wat we aan inspanning voor de tender vragen en is afhankelijk van gunningscriteria.*

V: Jullie kijken naar consortia?

A: *Wij denken dat er voor een groot gedeelte zal worden ingeschreven door consortia, maar dat is geen voorwaarde om te mogen inschrijven.*

V: Omzet als selectiecriteria?

A: *Selectiecriteria worden in een later stadium bepaald.*

V: Hoe zit de contractdynamiek? Het zonnepark levert geld op voor de Staat. Kosten voor onderhoud van de bermen gaan naar aannemer. Hoe zit dat in elkaar?

A: *Er wordt nog gekeken om een optimale vorm te vinden voor de concessie enerzijds en het beheer en onderhoud van de bermen anderzijds ook ten aanzien van financiële stromen.*

Vragen deelsessie 3; 2e ronde

V: In hoeverre wordt er ruimte geboden voor een batterij-opslag? Er moet gerealiseerd volgens het BKP. Er is sprake van één lang 'lint'. Hoe wordt daar tegenaan gekeken?

A: *We onderzoeken op dit moment of we eventueel rijksgronden en/of andere locaties in kunnen zetten voor batterijopslagsystemen, en zo ja binnen welke voorwaarden. Uitgangspunt is wel dat eventuele batterijen alleen ten dienste staan van het zonnepark.*

Daarnaast zou er ook gekeken kunnen worden naar bedrijven in de omgeving. We proberen het nu zo breed mogelijk in te zetten om het rendement voor de ontwikkelaars zo hoog mogelijk te maken.

Er dient voldaan te worden aan het PIP/BKP en de vergunningsvoorwaarden, dus ook aan de lijnopstelling.

V: Er zijn kleuren vastgesteld. Indien een marktpartij met andere kleuren komt, omdat dan mogelijk het rendement hoger zal zijn, is dat mogelijk?

A: *Nee. Men moet zich houden aan de RAL kleuren zoals opgenomen in het PIP/BKP.*

V: Is er gefaseerde realisatie mogelijk?

A: *De fasering is aan concessiehouder, maar er zullen in het contract wel randvoorwaarden aan worden gesteld.*

V: Moet de ontwikkelaar zelf de aanvraag voor de capaciteit doen?

A: *Ja; volgens de netbeheerders is er voldoende capaciteit voor de Drentse Zonneroute A37. Er komen 2 stations bij; Enexis en RENDO zijn hiermee bezig. Het station bij Veenoord/Boerdijk (ENEXIS) loopt iets achter op de planning. Station Riegmeer (REND0) loopt voor op de planning. Capaciteit bij station Riegmeer is naar verwachting voldoende dat zij de eerste opwek kunnen opvangen totdat het andere station gereed is.*

V: Kunnen wij participeren voor eigen stroom?

A: *Ja, dat kan enerzijds met de Koepel samen of anderzijds door mee te doen met een marktpartij (consortium).*

V: Er wordt 25 jaar voor exploitatie genoemd? Wordt er nog een optie onderzocht voor exploitatie voor langere duur of staat 25 jaar vast?

A: *Nee, 25 jaar staat vast.*

V: Hoe zit het met het schoonmaken van de zonnepanelen? Naast een snelweg worden panelen heel snel vuil.

A: *Dat zal de exploitant zelf moeten regelen.*

V: Worden er eisen gesteld aan reflectie?

A: Door TNO is een handreiking opgesteld met betrekking tot reflectie. Deze is te vinden op de website van OER, www.energieoprijksgrond.nl. Daarin is aangegeven dat er aan Rijkswaterstaat aangetoond zal moeten worden hoe en in welke mate er reflectie optreedt.

V: Voorbeeld Schiphol waarbij veel panelen weer zijn verwijderd; uit ook andere projecten blijkt dat er nog onvoldoende aandacht aan reflectie wordt besteed; dit moet ook voor jaren geborgd zijn. In glas moet dat met bepaalde techniek voor 25 jaar geborgd kunnen zijn.

A: We zullen met TNO afstemmen of er objectieve eisen aan reflectie gesteld kunnen worden.

Tip: Anti-reflectie coating wordt vaak gebruikt, maar blijkt niet voor 25 jaar houdbaar. Heel belangrijk om hiernaar te kijken.

V: Welke panelen moeten er geplaatst worden; met of zonder frame?

A: In PIP staat hierover meer vermeld; panelen zonder frame.

V: Wat is het budget voor het zonnepark?

A: Er is geen sprake van een 'budget' vanuit het Rijk. De gronden worden uitgegeven in een concessie. Hierop zal een recht van opstal gevestigd worden waarvoor een retributie betaald zal worden door de concessiehouder/ontwikkelaar. Het is aan de ontwikkelaar om het zo efficiënt mogelijk te maken. De concessie is het risico voor de markt. Voor het Beheer en Onderhoud is wel budget.

V: Mag de exploitant een deel van de rijksweg afsluiten om werkzaamheden te verrichten?

A: In de geleiderail zijn openingen/doorsteken gemaakt voor de exploitant om de percelen waarop zonnepanelen (komen te) staan, te kunnen bereiken. Er moet wel een aanvraag gedaan worden voor een tijdelijke rijstrookafzetting om alle benodigdheden achter de geleiderail te krijgen voor de opbouw. Er worden door Rijkswaterstaat wel voorwaarden aan afzetting gesteld in het kader van 'verkeersmanagement op rijkswegen'. Het kan niet altijd op ieder moment. Afsluitingen van de rijksweg zijn niet toegestaan.

V: Wat houdt Concurrentie Gerichte Dialoog-light (CGD)in?

A: Dit is een verkorte en flexibelere variant van de traditionele concurrentiegerichte dialoog bij Europese of nationale aanbestedingen. Hierbij ga je als aanbestedende dienst met geselecteerde marktpartijen in gesprek om tot de beste oplossing voor een complex probleem te komen, maar dan met een snellere doorlooptijd en minder administratieve lasten.

V: Zijn de kosten voor de CGD voor de inschrijvers?

A: Ja.

V: Hoe gaat het in geval van calamiteiten op de weg? Hoort dat ook bij de scope?

A: Nee. Voor het gedeelte snelweg waarvoor het beheer en onderhoud bij Rijkswaterstaat blijft, is er nu een calamiteiten-aannemer. Deze is 24 uur per dag bereikbaar;

V: En als er een calamiteit op het park is? Als er brand is, hoe is het dan geregeld?
A: *Calamiteiten op het park zelf en herstel daarvan, is verantwoordelijkheid van de concessiehouder. Er zal dan een aanvraag voor afzetting bij Rijkswaterstaat moeten worden gedaan. Als een calamiteit op het zonnepark impact op de veiligheid van de weggebruiker (bijv. brand/rookvorming) wordt dit opgeschaald tot calamiteit op de rijksweg.*

Verzoek aan de markt

Er is een opgave voor bomencompensatie, het gaat om 35 hectare. Wat zijn jullie ideeën hierover?

Verzoek aan de markt om input, risico's en bedenkingen ten aanzien van bomencompensatie te leveren en aan ons te laten weten via Biedboek.nl of TenderNed.nl.

2.4 Plenaire terugkoppeling

De dagvoorzitter neemt het woord en staat even kort stil bij de afzonderlijke deelsessies.

Deelsessie 1: Er is veel informatie gegeven over SDE en hoe CfD er straks eruit kan gaan zien. Er is gebleken dat veel informatie (nog) niet bij iedereen bekend is. Kamerbrieven zijn openbaar en geven ook een beeld van waar we staan. De vraag of CfD toereikend is, kwam aan bod. Kijkende naar de toekomst is er meer input nodig, zal er meer input door de markt geleverd moeten worden; dan kan er meer en beter vorm aan gegeven worden.

Deelsessie 2: Hoe is de koepel ontstaan en op welke wijze zijn samenwerkingen mogelijk. Bedrijfsleven was mondjesmaat aanwezig. Dit is een punt van aandacht; de intentie van veel ondernemers is er wel. De koepel wil hier meer op gaan inzetten de komende tijd. De problemen zijn wel duidelijk en er liggen kansen om het lokaal eigendom naar een hoger niveau te brengen. De koepel heeft als doel het meer in de gemeenschap te brengen; meer contacten te leggen.

Deelsessie 3: Er is gereflecteerd op problemen. Er waren veel technische vragen om uit te zoeken. Een aantal vragen gingen over de mogelijkheid tot bijplaatsen van batterijen, deze mogelijkheid wordt nog nader onderzocht. Verdere vraag die aan bod kwam: Hoe krijg je toegang als de geleiderail er al staat? Er zijn insteken gemaakt waar na afstemming en verkregen toestemming door RWS gebruik kan worden gemaakt bij de aanleg zonnepark.

Vervolgens sluit Gert-Jan Kreeft, projectleider van Ondernemend Hoogeveen, de marktdag kort af. 'Mooi dat we dit kunnen realiseren;' 'mooie kans voor de regio voor een mooie transitie'; 'mooie plek om panelen langs de snelweg te leggen' Hij sluit af met: 'Zoek elkaar op, dan wordt het een mooi project!'

3 Deelnemende partijen aan de marktdag

Bij de bijeenkomst op 23 april 2026 tussen 13:00 en 17:00 uur in het Van der Valk Hotel te Emmen waren de volgende partijen aanwezig:

- Soluxa
- De Koepel A37
- Sunvest
- Van Gelder Verkeerstechniek
- GroenLeven B.V.
- Saint-Gobain Solutions
- Flux Partners
- Rebel Group
- Kenter-Groendus
- Kraats Kaas B.V.
- Kaas-Pack Holland B.V.
- Vandaglas
- Cozi Projectontwikkeling B.V.
- Lubbers Schoonebeek
- DOCKaas Hoogeveen
- Anturo
- TLT
- Solarix
- Kameleon Solar
- Energiefonds Drenthe
- Novar
- Loon- en Verhuurbedrijf Fuhler
- Fieten Electric B.V.
- Nieuwe Stroom
- Greenwise Campus
- Ondernemend Coevorden
- Logs Fruit & Veggies B.V.
- Lightsource bp
- Eneco
- Stel Energiedaden

Daarvan waren van de organisatie aanwezig:

- Provincie Drenthe
- Gemeente Hoogeveen
- Gemeente Coevorden
- Gemeente Emmen
- RENDO
- Rijkswaterstaat
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Rijksvastgoedbedrijf

4 Bijlagen

Bijlage 1	Presentatie sheets plenaire presentatie 23 april 2026
Bijlage 2	Presentatie sheets Deelsessie 1: SDE/CFD-subsidie stand van zaken
Bijlage 3	Presentatie sheets Deelsessie 2: Lokaal eigendom & samenwerking
Bijlage 4	Presentatie sheets Deelsessie 3: Marktconsultatie – voortgang en kansen voor marktpartijen

